

view

*'Ik sta het liefst met
3-0 achter'*

'Wij staan de underdog bij'

Het bekendste advocatenduo van Nederland, de tweelingbroeders Anker & Anker, verdedigde onder andere de moordenaars van Gerrit-Jan Heijn, Maartje Pieck en Milly Boele. En recent kindermisbruiker Robert M. 'De regie hebben wij en nooit de cliënt.'

De gebroeders Anker werden geboren op Schiermonnikoog en groeiden op in het Friese Akkrum. Daar wonen zij nog steeds. Hun kantoor is gehuisvest in een prachtig oud pand in hartje Leeuwarden, het geboortehuis van Saskia van Uylenburgh, de eerste vrouw van Rembrandt van Rijn. In de vergaderzaal hangen twee levensgrote, bijna identieke portretten van de beroemde schilder, ze verwijzen met een knipoog naar de tweelingbroers. Broer Hans blijft liever in de luwte. Wim Anker is het boegbeeld van het advocatenkantoor en doet het woord. In diens advocatenkamer is geen computer of tablet te vinden. Een mobiele telefoon heeft hij niet. Dat zorgt alleen maar voor afleiding. In de auto met chauffeur is hij wel bereikbaar. Daarna dus niet meer.

U bent al meer dan dertig jaar advocaat. Is de liefde nog altijd even groot voor het beroep?

"Ik houd zeer veel van mijn beroep. De advocatuur is een strijdbaar beroep: je moet vechten, schieten, de underdog bijstaan. Dat past ons. Mijn broer en ik willen heel graag de enkeling bijstaan die strijdt tegen de grote apparaten van politie en justitie. Dat strijdende zit in ons karakter. Ik wil niet in een fauteuil zitten: ik sta het liefst met 3-0 achter. Daarom vind ik dit beroep zo prachtig. Met iedere strafzaak springen we in een lopende trein. De politie en het OM zijn al tijden aan de zaak bezig en dan komen wij nog eens een keer. Dat ligt ons wel. We worden er scherp, fel en creatief door. We doen veel pro deo zaken. Ik heb 40 à 50 TBS-zaken."

Hoe zou u uw kantoor binnen de Nederlandse advocatencultuur omschrijven?

"Principieel. Wij hebben een eigen kantoorcultuur opgebouwd met principiële uitgangspunten. We zijn een kantoor met een sociaal gezicht. Dat blijft het zolang mijn broer en ik mede aan

het roer staan. Dat betekent dat de vraag of iemand ons kan betalen een van de allerlaatste vragen is in het gesprek. Geld speelt geen centrale rol. Een van de eerste principiële uitgangspunten is dat we volstrekt eenzijdig werken: we kijken niet naar de slachtoffers, nabestaanden en samenleving, want daar is het OM voor. Wij staan verdachten bij. Een ander uitgangspunt is dat de cliënt ons kiest en wij niet de cliënt. Dat is bij ons een gouden regel. We doen helemaal niets en kijken rustig of er iemand mailt, belt of langskomt. Daarbij staan we een ieder bij en maken nooit een uitzondering, tenzij sprake is van belangenverstrengeling. We hebben bijvoorbeeld Jasper S. geweigerd omdat we veertien jaar daarvoor, kort na de moord, enige gesprekken hebben gevoerd met de ouders Vaatstra. Een laatste uitgangspunt is: wij hebben de regie en nooit de cliënt."

Opvallend genoeg behoren geharde beroepsdelinquenten niet tot uw clientèle.

"Dat is inderdaad een markant gegeven. We zijn kennelijk een kantoor met een dusdanig gezicht dat verdachten van liquidaties niet snel bij ons komen. Onze opstelling kan hen tegenhouden. Wellicht heeft dat te maken met het feit dat wij de regie hebben. Dat heeft er denk ik toe geleid dat wij bij grote drugszaken of afpers- en liquidatiezaken nauwelijks in beeld komen. In het verleden hebben we dergelijke verdachten weggestuurd, of de relatie beëindigd omdat men dikwijls zei: 'Wij betalen en u moet dit en dat.' Dan zeggen wij altijd: 'Wij moeten helemaal niets, behalve tempo maken en kwaliteit leveren. Verder bepalen wij wat er gebeurt.' Als er morgen een verdachte van een liquidatie op de stoep staat, staan we die overigens gewoon bij. De mensen die wel bij ons komen: een man die zijn vrouw doodt, een moeder haar dochter. Emotionele zaken met allerlei maatschappelijke gevoeligheden, waarbij je met hart en ziel een pleidooi kunt houden. Zaken waar een verhaal achter zit."

>>

>> **Welke zaken zijn u het meest bijgebleven?**

“De meest indringende zaak die ik ooit gedaan heb is de Volendambrand, met veertien dodelijke slachtoffers, waaronder kinderen, en vele zwaar gewonden. Dat is de meest indrukwekkende, gevoelige en emotionele zaak tot nu toe. Dat is ook niet veranderd door de zaak van Robert M. Het dorp was verdeeld. Er was natuurlijk geen opzet in het spel, maar Jan Veerman, zijn dochter en de barman werden verdacht van veertien keer dood door schuld en een paar honderd keer zwaar lichamelijk letsel door schuld. Je zag met eigen ogen het letsel van de slachtoffers in de rechtszaal. Het had duizenden andere horecamensen kunnen overkomen. Daarmee ben ik mijn pleidooi begonnen. Een andere indrukwekkende zaak was de moord op Maartje Pieck. Een meisje brengt foldertjes rond en verdwijnt. Mijn cliënt, Jan H., kreeg daarvoor vijftien jaar en TBS. Ik herinner me nog haar familie in de rechtszaal. Het raakte me dat de familie me na afloop nog de hand drukte. Dat had ermee te maken dat we weliswaar met kracht voor de verdachte pleiten maar er tegelijkertijd ook voor zorgen dat we nooit onnodig grievend zijn richting slachtoffers en nabestaanden.”

Die strafzaken zijn welhaast een zinkend schip, in sommige zaken zijn de bewijslasten enorm.

“Wij spreken als advocaat nooit in termen van winst en verlies. We hebben heel veel zaken gedaan, waarbij we van te voren wisten dat het een veroordeling zou worden. Dan kun je niet gemakkelijk ‘scoren’. Maar dan moet je ook geen strafrechtadvocaat worden. Het OM brengt in de regel zaken aan die qua bewijs haalbaar zijn. Wij staan enerzijds die ene persoon met kracht bij en anderzijds – dat zie je bij de Volendambrand, bij Ferdi E., Robert M. en de zaak Milly Boele – hebben we een waakhondfunctie. Ik zeg altijd tegen mijn broeder Hans: we bluffen bijna dagelijks, maar dan ook heel luid. In de zaak van Robert M. was het bewijs erg dik. Wij moeten er dan met name voor zorgen dat het een eerlijk en waardig proces wordt en dat politie en justitie zich aan de regels houden.”

En juist in de zaak Robert M. zette uw kantoor vragen bij de eerlijkheid. Hoe kijkt u terug op de zaak?

“Ik vond het een waardig proces, maar met meerdere dissonanten: de rechtbank gaf, volstrekt in strijd met de wet, alle ouders spreekrecht. Dat vind ik nog steeds een onjuiste beslissing. Alleen slachtoffers van twaalf jaar en ouder hebben spreekrecht en nabestaanden. Niet de ouders van kleine kinderen. Een ander kritiekpunt is dat staatssecretaris Teeven vervolgens met een noodgang een wetswijziging doorvoerde die ouders wel spreekrecht geeft. In hoger beroep was deze wet al in werking. Over de recherche en het OM wil ik zeggen dat het ons opviel dat zij in deze zaak – waarin heel Nederland meekeek – toch niet zorgvuldig zijn geweest als het gaat om de huiszoeking. Er zijn computers in beslag genomen. Robert M. heeft daar vaag en onduidelijk toestemming voor gegeven. De kritiek was meedogenloos toen wij vervolgens pleitten voor vrijpraak. Maar het Hof in Amsterdam heeft ons op dat punt

gelijk gegeven. Het was een onrechtmatige doorzoeking. Het Hof constateerde dat er een rechter-commissaris bij had moeten zijn. Dat is niet gebeurd. De politie had scherper moeten zijn. Overigens hadden we verder prima contact met de recherche en kregen we de ruimte om bij verhoren aanwezig te zijn. Een laatste dissonant is de informatie die al vanaf dag 1 naar buiten kwam. Toen Robert M. drie maanden in beperking zat, mochten wij niets naar buiten brengen. Terwijl de kranten elke dag vol stonden van wat er uit de verhoren kwam. Dagelijks kwam de meest gedetailleerde informatie naar buiten, terwijl wij gemuilkorfd waren. Ik ga dan ook voorstellen dat zolang een cliënt in beperking zit en wij niet naar buiten mogen treden, het OM ook dient te zwijgen. Dat deed men overigens uitstekend in de zaak Jasper S./ Marianne Vaatstra. In de zaak Robert M. ging alles anders. Kennelijk is het zo dat als een zaak extreem ernstig en groot is, met een enorme maatschappelijke onrust, regels terzijde geschoven kunnen worden en strafmatigende factoren bij andere cliënten wel werken en hier niet. Ik heb daar zorgen over.”

Werkt het huidige politieke klimaat daaraan mee?

“We hebben heel veel last van het verharde strafklimaat en politieke klimaat. Dat gaat ten koste van de rechten van verdachten sinds Opstelten en Teeven aan het bewind zijn. De machtenscheiding wordt met voeten getreden, men bemoeit zich met lopende, individuele zaken en dat is een doodzonde. Dat is het beleid en we moeten meer en meer tegen de stroom in roeien. Het loopt behoorlijk uit de hand. De bewindslieden hebben nu bedacht dat slachtoffers en nabestaanden zich mogen richten tot de verdachte en zich mogen bemoeien met de strafmaat. Als ik het scherp formuleer: we hebben twee partijen: OM namens de samenleving, slachtoffers en nabestaanden versus verdachte en advocaat. Tegenwoordig heb je al dat slachtoffers en nabestaanden in heel veel gevallen zelf het woord mogen voeren. Dan zie je ook dat ouders zelf een advocaat meenemen op de zitting. Straks is het 3-1 op de zitting. Wat me nog meer zorgen baart, is dat het kabinet rechtsbijstand voor de minder daadkrachtigen in onze samenleving vrijwel onmogelijk maakt en dat binnenkort de wet van kracht wordt dat een PIJ-maatregel voor een minderjarige, die thans

De gebroeders Hans en Wim Anker.

maximaal zeven jaar kan duren, daarna kan worden omgezet in een TBS."

Hoe voorkomt u dat een zaak als Robert M. in uw hoofd gaat zitten?

"Ik behoud altijd professionele distantie. Er zijn zaken die nog altijd in mijn hoofd zitten, maar het mooie is ook dat ik geen robot ben maar een gevoelsmens. Ik hoefde de beelden van het misbruik in de Robert M. zaak niet te zien. Ik kan heel veel aan, maar als ik erg vermoeid ben, en dat ben ik in die drie jaar mentaal en fysiek een aantal keer geweest, moet ik dat niet doen. Dan reageer ik emotioneler op foto's, opmerkingen van derden en beelden. Mijn omgeving weet dat. Ik word hier en daar wat in de lufte gezet, indien nodig. Ik heb vaak heel goed contact met mijn cliënten. Als ik meerdere malen iemand opzoek, zegt mijn broeder Hans altijd tegen mij: 'Denk erom Wim, professionele distantie.' Dat moet hij vaker tegen mij zeggen dan ik tegen hem."

NCRV document volgde uw kantoor ten tijde van de zaak Robert M. en onlangs werd de documentaire uitgezonden.

Waarom koos u ervoor daaraan mee te werken?

"Toen in de media bekend werd dat ons kantoor Robert M. verdedigde, gingen de ruiten van het kantoor eruit en regende het duizenden verwensingen met ernstige ziekten, scheldpartijen en bedreigingen aan ons gericht. We hebben vervolgens ingestemd met de documentaire, omdat we een tegengeluid wilden laten horen. We wilden laten zien hoe we werken, waarom we een zaak aannemen en hoe dat gaat. Ik geef toe: het is een gok geweest, maar het pakte wel goed uit. We kregen en krijgen bijna uitsluitend positieve reacties, er is duidelijk sprake van een omslag. We geven ook door het hele land lezingen om uit te leggen wat we doen en waarom. Wij willen vooroordelen nuanceren. Overigens hebben we de tientallen bedreigingen naar een vertrouwenspersoon bij de politie gebracht. We hebben ervoor gekozen geen aangifte te doen om escalatie te voorkomen. Daarbij leidt dat af van de zaak. De politie Friesland en het OM hebben ons uitstekend opgevangen. In een aantal gevallen heeft de politie mensen benaderd. Een man schreef het volgende: 'Ik geef u drie dagen om de verdediging neer te leggen, anders schiet ik u dwars door uw hoofd. Dit is geen grap, want ik ben terminaal ziek en heb niets meer te verliezen.' Met adres en al. De politie heeft een lang en zinvol gesprek met de man gehad."

U staat kritisch tegenover het TBS-systeem in Nederland. Raadt u iedere cliënt af om mee te werken aan een onderzoek in het Pieter Baan Centrum?

"Wij zeggen niet tegen iedere cliënt: je moet niet meewerken in het PBC. Want Sander V., de moordenaar van Milly Boele, heeft wel meegewerkt. Robert M wilde uiteindelijk niet meewerken. Wij hebben een adviserende stem en bekijken het per geval. Wij vinden het wel griezelig dat het PBC, zoals in het geval van Robert M., zonder de man onderzocht te hebben en

zonder hem gesproken te hebben, met een TBS-advies komt. Wat heeft men gedaan: justitie heeft alle banden van de tientallen verhoren naar het PBC gestuurd. De witte jassen hebben op deze banden – waarin hij in detail aan de recherche het misbruik bekennt en waarom – hun advies gebaseerd. Ik vind dat een noodverband. Je moet iemand grondig hebben onderzocht als je TBS adviseert. De rechtbank en het Hof vonden dat voldoende. Ook in de zaak van Milly Boele vind ik dat er TBS is opgelegd op zeer wankelende gronden. Wij hebben in de zaak Robert M. nog gepleit dat de gevangenisstraf lager zou zijn, opdat zo snel mogelijk met de noodzakelijke behandeling kan worden begonnen. Maar ook dat is afgewezen. Na twee derde gevangenisstraf begint in Nederland pas de behandeling. Het is een enorm punt van kritiek dat iemand met TBS eerst jaren moet zitten voordat de behandeling start terwijl er sprake is van een ernstige stoornis."

De nieuwe Salduz-wetgeving komt eraan. Naar Europees arrest mag/moet de advocaat straks bij ieder verhoor aanwezig zijn. Zal het zover komen, denkt u?

"Er is zeer recent een EU-richtlijn opgesteld over de rechtsbijstand in strafzaken. De lidstaten hebben drie jaar de tijd om deze richtlijn in de wetgeving op te nemen. Het belangrijkste gevolg is dat de advocaten bij het politieverhoor aanwezig zullen mogen zijn. Ik denk dat dit symboolwetgeving wordt. De advocaten zullen niet in staat zijn om de dagenlange verhoren bij te wonen. De drukte in de praktijk zal dit niet toelaten, maar ook is er een groot probleem wat betreft de financiële vergoeding. De bijstand wordt niet of nauwelijks betaald en dat zal betekenen dat de advocaat in heel veel gevallen geen verhoor-bijstand zal kunnen verlenen. Wij komen dan wel in een spagaat te liggen, want de verdachte zal roepen: 'Advocaat waar ben je?'"

Terugkijkend, hoe staat u nu in het vak?

"Ik voel me nu gelukkiger in mijn werk. Ik was de eerste vijf jaar best onzeker. Ik ben nog net zo betrokken. Hans en ik houden elkaar scherp. We zijn feller geworden, want we zijn meer nodig dan ooit. Dat vind ik wel mooi. We bemoeien ons niet alleen met de strafzaak, maar ook met allerlei ontwikkelingen die gaande zijn. Op het gebied van TBS, levenslang, Salduz. Gevraagd en ongevraagd. Dat is het prachtige van dit beroep: geen hiërarchische lijnen, volledig zelfstandig en onafhankelijk: schieten maar."

Wilt u reageren op dit interview?

Mail naar marielle.den.breejen@politieacademie.nl

Voor meer informatie:

PKN > Opsporing > Algemene bevoegdheden/Rechten verdachte > Consultatiebijstand verdachten